

CK.0000069603

ĐẠI HỌC Y HÀ NỘI
TẠO RĂNG HÀM MẶT

BỆNH HỌC QUANH RĂNG

(DÙNG CHO SINH VIÊN RĂNG HÀM MẶT)

Chủ biên: PGS. TS. TRỊNH ĐÌNH HẢI

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y HÀ NỘI
VIỆN ĐÀO TẠO RĂNG HÀM MẶT

BỆNH HỌC QUANH RĂNG

(DÙNG CHO SINH VIÊN RĂNG HÀM MẶT)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

Chủ biên

PGS.TS. TRỊNH ĐÌNH HẢI

Tham gia biên soạn

PGS.TS. TRỊNH ĐÌNH HẢI

ThS. ĐẶNG THỊ LIÊN HƯƠNG

ThS. LÊ LONG NGHĨA

TS. NGUYỄN ĐỨC THẮNG

ThS. NGUYỄN THỊ THU VÂN

Thư ký biên soạn

BSCKL. NGUYỄN NGỌC ANH

LỜI GIỚI THIỆU

Nhân kỷ niệm 110 năm thành lập Trường Đại học Y Hà Nội (1902 – 2012), Viện Đào tạo Răng Hàm Mặt đã tổ chức biên soạn và cho ra mắt bộ sách giáo khoa dành cho sinh viên Răng Hàm Mặt. Trong bộ sách, các tác giả biên soạn theo phương châm: kiến thức cơ bản, hệ thống, nội dung chính xác, khoa học, cập nhật các tiến bộ khoa học, kỹ thuật hiện đại và thực tiễn Việt Nam. Nội dung của bộ sách được biên soạn dựa trên chương trình khung Đào tạo bác sĩ Răng Hàm Mặt của Bộ Y tế và Bộ Giáo dục – Đào tạo.

Bộ sách là kết quả làm việc miệt mài, tận tụy, đầy trách nhiệm của tập thể giảng viên Viện Đào tạo Răng Hàm Mặt kể cả các giảng viên kiêm nhiệm. Chúng tôi đánh giá rất cao bộ sách này.

Chúng tôi trân trọng giới thiệu bộ sách này tới các sinh viên Răng Hàm Mặt và các đồng nghiệp cùng đồng đạo bạn đọc trong và ngoài ngành quan tâm.

HIỆU TRƯỞNG

PGS.TS. Nguyễn Đức Hình

LỜI NÓI ĐẦU

Bệnh lý vùng quanh răng là một trong các bệnh lý có tỷ lệ người mắc cao. Theo các số liệu điều tra ở nước ta cho thấy có tới trên 90% người trưởng thành có viêm lợi hoặc viêm quanh răng. Trong đó, các cộng đồng từ tuổi trung niên trở lên có tới trên 30% người có tổn thương viêm quanh răng với các dấu hiệu tiêu xương ổ răng, mất bám dính quanh răng và có túi lợi bệnh lý quanh răng. Các túi lợi bệnh lý hay túi quanh răng là các ổ nhiễm khuẩn tiềm tàng trong khoang miệng, có thể là nguyên nhân của các bệnh toàn thân như viêm cầu thận, viêm nội tâm mạc, viêm khớp và các bệnh đường tiêu hoá, ...

Đa phần bệnh quanh răng do các vi khuẩn ở mảng bám răng gây ra, nhưng các bệnh quanh răng nói chung do rất nhiều nguyên nhân gây ra, bao gồm cả các nguyên nhân tại chỗ có thể xác định được và các nguyên nhân toàn thân khó xác định hơn. Để điều trị, xử trí tối ưu một trường hợp bệnh quanh răng cụ thể, người thầy thuốc phải thu thập đủ thông tin để có thể xác định được nguyên nhân gây bệnh.

Chúng tôi giới thiệu cuốn sách này nhằm cung cấp thêm cho đồng nghiệp, học viên những kiến thức cơ bản liên quan tới bệnh lý vùng quanh răng phục vụ cho chẩn đoán, tiên lượng và điều trị các bệnh lý vùng quanh răng. Cuốn sách xuất bản lần đầu, không thể tránh được các thiếu sót, mong các học viên và đồng nghiệp cùng chia sẻ và đóng góp ý kiến để sách được hoàn thiện hơn trong những lần tái bản sau.

Xin trân trọng cảm ơn!

Thay mặt các tác giả

Chủ biên

PGS. TS. TRỊNH ĐÌNH HẢI

Trưởng Bộ môn Nha chu

MỤC LỤC

Lời giới thiệu.....	3
Lời nói đầu.....	5

Chương I

GIẢI PHẪU VÀ SINH HỌC VÙNG QUANH RĂNG

Bài 1. Giải phẫu và mô học vùng quanh răng.....	9
<i>TS. Nguyễn Đức Thắng</i>	
Bài 2. Vi sinh học vùng quanh răng.....	16
<i>ThS. Lê Long Nghĩa</i>	
Bài 3. Cơ chế bảo vệ của lợi.....	25
<i>ThS. Lê Long Nghĩa</i>	
Bài 4. Đáp ứng miễn dịch trong bệnh vùng quanh răng.....	30
<i>ThS. Lê Long Nghĩa</i>	
Bài 5. Sang chấn khớp cắn và mô quanh răng.....	37
<i>ThS. Lê Long Nghĩa</i>	
Bài 6. Ảnh hưởng của bệnh đái tháo đường và các rối loạn toàn thân lên vùng quanh răng.....	44
<i>ThS. Lê Long Nghĩa</i>	
Bài 7. Ảnh hưởng của lão hoá lên mô quanh răng.....	53
<i>ThS. Đặng Thị Liên Hương</i>	
Bài 8. Tiêu xương ổ răng và tủy lợi.....	60
<i>ThS. Lê Long Nghĩa</i>	

Chương II

CÁC BỆNH VÙNG QUANH RĂNG

Bài 9. Phân loại bệnh quanh răng.....	68
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
I. CÁC BỆNH LỢI	
Bài 10. Viêm lợi mạn tính do mảng bám.....	82
<i>ThS. Lê Long Nghĩa</i>	
Bài 11. Các bệnh lợi cấp tính.....	90
<i>ThS. Nguyễn Thị Thu Vân</i>	
Bài 12. Phì đại lợi.....	98
<i>ThS. Lê Long Nghĩa</i>	
Bài 13. Các bệnh có biểu hiện viêm lợi bong vảy.....	110
<i>ThS. Lê Long Nghĩa</i>	

II. CÁC BỆNH VÙNG QUANH RĂNG

Bài 14. Viêm quanh răng tiến triển chậm.....	126
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 15. Viêm quanh răng tiến triển nhanh.....	132
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 16. Viêm quanh răng loét hoại tử.....	136
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 17. Viêm quanh răng nan giải.....	140
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	

Chương III

ĐIỀU TRỊ BỆNH VÙNG QUANH RĂNG

Bài 18. Điều trị viêm quanh răng.....	145
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 19. Điều trị các bệnh cấp tính ở lợi.....	156
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 20. Điều trị áp xe quanh răng.....	165
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 21. Nạo túi lợi.....	170
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 22. Phẫu thuật cắt lợi.....	176
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 23. Phẫu thuật vật điều trị túi quanh răng.....	183
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 24. Thuốc điều trị bệnh vùng quanh răng.....	189
<i>ThS. Lê Long Nghĩa</i>	
Bài 25. Tái sinh mô có hướng dẫn (GTR).....	198
<i>TS. Nguyễn Đức Thắng</i>	
Bài 26. Tái tạo xương có hướng dẫn (GBR).....	203
<i>TS. Nguyễn Đức Thắng</i>	
Bài 27. Phẫu thuật cắt chân răng và một phần thân răng.....	207
<i>TS. Nguyễn Đức Thắng</i>	

Chương IV

DỰ PHÒNG BỆNH QUANH RĂNG

Bài 28. Các chỉ số đánh giá tình trạng quanh răng.....	212
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 29. Dịch tể bệnh quanh răng.....	219
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Bài 30. Dự phòng bệnh quanh răng.....	227
<i>PGS.TS. Trịnh Đình Hải</i>	
Đáp án.....	236

GIẢI PHẪU VÀ SINH BỆNH HỌC VÙNG QUANH RĂNG

Bài 1

GIẢI PHẪU VÀ MÔ HỌC VÙNG QUANH RĂNG

MỤC TIÊU

1. Trình bày được đặc điểm, cấu trúc giải phẫu, mô học của lợi.
2. Trình bày được đặc điểm, cấu trúc giải phẫu, mô học của dây chằng quanh răng.
3. Trình bày được các đặc điểm, cấu trúc giải phẫu, mô học của xương ổ răng, xương răng.

1. LỢI

1.1. Cấu tạo giải phẫu

Lợi là vùng đặc biệt của niêm mạc miệng, được giới hạn ở phía cổ răng bởi bờ lợi và phía cuống răng bởi niêm mạc miệng. Ở phía ngoài của cả hai hàm và phía trong của hàm dưới, lợi liên tục với niêm mạc miệng bởi vùng tiếp nối niêm mạc di động – lợi dính, ở phía khẩu cái lợi liên tục với niêm mạc khẩu cái cứng. Lợi được chia thành hai phần, đó là lợi tự do và lợi dính.

– *Lợi tự do*: là phần lợi không dính vào răng, ôm sát cổ răng và cùng với cổ răng tạo nên một khe sâu khoảng 0.5 – 3mm gọi là rãnh lợi. Lợi tự do gồm hai phần: nhú lợi và lợi viền.

+ *Nhú lợi*: là lợi ở kẽ răng, che kín kẽ, có một nhú ở phía ngoài, một nhú ở phía trong, giữa hai nhú là một vùng lõm.

+ *Lợi viền*: không dính vào răng mà ôm sát cổ răng, cao khoảng 0.5 – 3mm. Mặt trong của lợi viền là thành ngoài của rãnh lợi.